

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בספרות 2 יח"ל, מועד חורף 2013

שאלונים : 904441, 005

מוגשת על-ידי : בתיה לוינסון, נאוה לזר
מורות לספרות ברשת בתי הספר של יואל גבע

התשובות מובאות בנקודות בלבד. על הנבחן לפרט את הדברים

מהפרקים הראשון, השני והשלישי הנבחרים נדרשו לענות על שאלות בשני פרקים בלבד, לפי ההוראות בכל פרק.

פרק ראשון – שירה

על הנבחן לענות על שתיים מהשאלות 1-13 :

על שאלה אחת משירת ימי הביניים או משירת ביאליק (שאלות 1-5),

ועל שאלה אחת משירת המאה ה-20 (שאלות 6-13).

שירת ימי הביניים

שאלה מספר 1

- ציורי לשון הקשורים לתקופות בחיי האדם הם : "ישנה בחיק ילדות", "נעורים כנערת ננערו", "ימלאכי שיבה".
- באמצעות ציורי הלשון בשיר מבקש המשורר לעורר את הנשמה לדבוק באלוהים. זהו שיר קודש בו מטיף המשורר לנשמתו להתנער מהבלי העולם ולרדוף אחר הבורא.
- אם תנהג הנשמה כראוי, בכלות הגוף היא תשוב ותתאחד עם מקורה העליון.
- על הנבחן לפרט את ציורי הלשון לאורך השיר ואת ההטפה לנשמה.

שירת ביאליק

שאלה מספר 4

- השיר "לבדי" מתאר באמצעות התלבטות היחיד את התערערות העולם היהודי בתחילת המאה ה-20. השיר מתאר את משבר הערכים.

- השיר מבטא קונפליקט פנימי בנוגע לערכי היהדות. מצד אחד, הדובר השירי מושפע מרעיונותיה של תנועת ההשכלה והחילון המתוארת באמצעות האור. מצד שני קשה לו לזנוח את עולם היהדות, עולם של ערכים בני אלפי שנים, המיוצג באופן מטונימי ע"י השכנה ובית המדרש.
- הקונפליקט הפנימי אינו מגיע להכרעה.
- על הנבחן לפרט על פי בתי השיר את מורכבות הקונפליקט ודרכי עיצובו.

שירת המאה ה-20

שאלה מספר 8

- ביקור התיירים המגיעים למדינה ישראל מתואר בשיר כ"בקורי אבלים". תיאור אירוני זה מכונן לביקורת על החברה הישראלית.
- בחלקו הראשון של השיר עמיחי מבקר את החברה הישראלית שבוחרת לבסס את זהותה על ערכי ההיסטוריה, השכול וההנצחה.
- בחלקו השני של השיר מתאר המשורר את הערכים החשובים יותר בניגוד למתואר בחלק הראשון.
- על הנבחן לפרט את שני הבתים הראשונים, את הניגודים והאירוניה.
- על הנבחן לפרט את חלקו השני של השיר, תוך התייחסות למילה "גאולה" ולתובנה שמנסח המשורר בסיום השיר.

שאלה מספר 9

- השיר "משלושה או ארבעה בחדר" מפנה את אור הזרקורים אל היחיד המתפקד כמצפון החברה. בניגוד לרובנו, הוא בוחר שלא להתעלם מהעוולות המתרחשים בעולמנו ומתבונן בהם מתוך אכפתיות ורגישות הקולטת כול עול.
- מתוקף המראות הנגלים לעיניו מתנסחת בקורת על חברה מנותקת, על עולם חברתי מרוקן ערכים הנשלט על ידי רוע, עוול וחוסר רגישות אנושית בו האדם חש תלוש, מנוכר, מאוים וללא תקווה. עולם בו האדם נע ללא כיוון וללא מטרה.
- המראות מצוירים באמצעות מטאפורות עמומות כמו למשל: עוול בין קוצים, שרפות בגבעות, אנשים שיצאו שלמים ומוחזרים כמטבעות עודף ועוד.
- על הנבחן להתייחס לכול המראות ולפרט שניים כנדרש.

שאלה מספר 10

- הדוברים האנושיים בשיר הם האוטוריטות: האם, השופט, הרופא והמורה. דבריהם דברי סרק.
- הרוח המדבר לעומתם מייצג את האמת, אותה מנסים להכחיש האחרים.
- הרוח מייצג את רוחו של הנער, שחווה את האבסורד של הקיום, זועק למשמעות ומגיע להבנה שאין נחמה.
- על הנבחן לפרט את בתי השיר ואת התהליך שעובר הנער המתחיל בחווית הנפילה ממשיך לזעקה למשמעות ומסתיים בתובנה הטראגית על הקיום.
- לאורך התשובה יש להתייחס למדברים השונים ולהסביר את דבריהם ולהתייחס לנימה האירונית טראגית העולה מהשיר.

פרק שני - סיפור קצר

נבחן שבחר בפרק זה, נדרש לענות על שתיים מהשאלות 14-16.

שאלה מספר 14

- הסיפור "הרופא וגרושתו" סיפור ויזווי העוסק באהבה שלא מומשה. בשל מחלת הרופא נהרס האושר הזוגי וקשר הנישואין בין הרופא ודינה אשתו מסתיים בגירושין.
- בסיום הסיפור, הרופא נקלע למצב של חוסר מוצא. הוא שבוי באהבה אובססיבית לדינה אשתו ומספר על מערכת היחסים בינו ובינה לידידו 25 שנה לאחר הגירושין.
- סיום הקשר נרמז בשלבים המוקדמים של הסיפור באמצעות רמזים מטרימים כמו: כותרת הסיפור, הייתי כאחד החולים, מוטיב התכלת השחורה, החשמלית, המיטה הצרה, והתמוטטות החופה.
- על הנבחן לפרט את התהליך ההתדרדרות הקשר הזוגי תוך התייחסות לרמזים המטרימים ולעולמו הפנימי של הרופא.

שאלה מספר 15

- "המפתח" לבשביס זינגר הוא סיפור התפכחות.
- הנושא המרכזי בסיפור "המפתח" הוא בדידותה של בסי, אלמנה זקנה שלאחר מות בעלה נתקה כול קשר אנושי ואמצה לה התנהלות מסתגרת ועוינת. בעקבות אירוע משברי, היא

מגלה את יופיו של העולם ואת הטוב האנושי. כתוצאה מכך היא מאמצת תפיסת עולם חיובית שעיקרה פתיחות ואהבת אדם.

- השינוי בהתנהגות הדמות וביחסה אל הדמויות באה לידי ביטוי באמצעות המוטיבים, המטפורות והדיאלוגים.
- על הנבחן לפרט את שלבי תהליך ההתפכחות שעברה בסי תוך התמקדות בהתנהגות הדמות וביחסים בינה ובין הדמויות.

שאלה מספר 15

- בסיפור "יום נפלא לדגי בננה" מאת סלינג'ר עומד סימור גלאס בבדידותו אל מול החברה האמריקנית החומרנית אליה חזר ממלחמת העולם השנייה, כשהוא הלום קרב.
- סימור שהתמודד עם המוות, חזר הביתה בקונפליקט להיות או לחדול.
- הוא כמה לקשר אנושי חם, לחמלה, לתמיכה, דבר שמעצים את יאוושו ומוביל אותו בסופו של דבר להכרעה בקונפליקט, למעשה ההתאבדות.
- החברה האמריקנית שלאחר המלחמה מתוארת בסיפור כחברה חומרנית, רדודה, שערכיה המוסריים נשחקו.
- על הנבחן לפרט את רצף התמונות בסיפור, תוך התייחסות להתנהגות הדמויות, ליחסים ביניהן ולאמצעי העיצוב הבולטים.

שאלה מספר 16

- כותרת הסיפור "סיפור אהבה" מעוררת בקורא ציפיות לעלילה רומנטית.
- בתחילת הסיפור מתבדות הציפיות והכותרת נראית אירונית, אך במהלך הסיפור מתבררת הכותרת כטראגית.
- סיפור האהבה מתברר כסיפור שואה, בו אהבה נוגעת ללב בין רוזה וקובה, שנאחזים זה בזה בניסיון להיבנות חרף טראומת השואה, שרודפת אותם ובעיקר אותו.
- על הנבחן לתאר את מערכת היחסים בין רוזה לבין קובה דרך ארבעת שלבי הסיפור, תוך התייחסות לאמצעי העיצוב הבולטים.

פרק שלישי - דרמה

נבחן שבחר בפרק זה, נדרש לענות רק על אחת מהשאלות 17-21.

שאלה מספר 17

- העיוורון הסמלי והפיזי ממלא תפקיד חשוב בטרגדיה "אנטיגונה". ההיבריס מעוור את עיניהם של הגיבורים הטרגיים. לעומתם הנביא העיוור טרסיאס רואה את האמת וחוזה את הנולד.
- קריאון ואנטיגונה חוטאים בהיבריס לאורך המחזה. הם טועים טעויות נוראיות שמניעות את העלילה לקטסטרופה.
- הנביא העיוור מופיע באפסודיון החמישי ומאיר בעיוורונו הפיזי את עיוורונו הסמלי של קראון. הוא מניע את קריאון אל החרטה.
- על הנבחן לפרט על שתי דמויות, על פי שלבי המחזה.
- בפרוט על אנטיגונה ו/או קריאון יש להתייחס למהלך שעובר הגיבור הטראגי, ולבסס את הדברים על דוגמאות מהעימותים השונים.

שאלה מספר 18

- אהבה ומות מניעים את העלילה הטראגית ומאיצים את האירועים עד לקטסטרופה.
- אנטיגונה היא טרגדיה של גורל, אך בעיקר טרגדיה של אופי. הקטסטרופה היא תולדה של חטא הגאווה ושל החלטות שגויות.
- במרכז המחזה קונפליקט בן חוק האלים לחוק המלך. הקונפליקט מניע את המחזה ומוכרע ברובד העלילתי. המת נקבר בהתאם לחוק האלים. קריאון מכיר שמקור הקטסטרופה בגאוותו. המקהלה מנסחת אמירה בנוגע למחויבות האדם לחוק אלים ורואה את סיבת האסון בחטא הגאווה וביהירותם של הגיבורים הטראגיים.
- על הנבחן להתייחס להיבטיה השונים של האהבה על פי סדר המערכות כמו גם למות המשחק תפקיד מכריע בהנעת האירועים.

פרק רביעי - רומאן ונובלה

פרק זה הוא פרק חובה, הנבחן נדרש לענות על אחת מהשאלות 22-27.

שאלה מספר 22

- טארו מייצג את הדרמה של נקיון הכפיים.
- טארו מאמין שהדבר שוכן בכל אחד וכל בני האדם נגועים ומנגעים.
- לדעת טארו האדם צריך להשגיח על עצמו כדי שלא ידביק את זולתו בדבר.
- הוא עצמו שואף להיות "רוצח-חף" ורוצה להיות קדוש.
- על הנבחן לספר רקע על טארו ועל הדרך בה התבססה השקפת עולמו.
- דמות שתפיסת עולמה שונה מתפיסת עולמו של טארו היא האב פנלו, שמייצג את התפיסה הדתית הפאנטית - הבוחר בדמות זו יפרט את תפיסת עולמה.
- דמות נוספת, שתפיסת עולמה שונה מתפיסתו של טארו היא רמבר, שמאמין באהבה ומוכן למות רק למענה - הבוחר בדמות זו יפרט את תפיסת עולמה.
- הבוחר ברייה ידגיש שהשקפת עולמם של רייה וטארו דומה, אך נבדלת בכך שבעוד טארו שאוף להיות קדוש, ד"ר רייה אומר שמה שמענין אותו הוא להיות אדם.
- באמצעות הדמויות עולה משמעות הרומן.

שאלה מספר 23

- "הדבר" רומן פילוסופי אקזיסטנציאליסטי העוסק במשמעות הקיום האנושי באמצעות סיפורה של אוראן. זו עיר אלגירית מכוערת, הנתקפת בשנות ה-40 של המאה העשרים במגיפת דבר קטלנית. תושביה מתמודדים כול אחד בדרכו שלו, עם המגיפה על תוקפנותה המהלכת אימים ועל מקריותה הבלתי מוסברת.
- עלילת הרומן פורשת את סיפור מגיפת הדבר הפורצת בעיר אוראן באביב מגיעה לשיאה בקיץ ונסוגה בחורף. מגיפת הדבר הביאה לעיר אוראן מוות ייסורים געגועים ותחושת גלות.
- האב פנלו עשה את המגפה מבחן לאהבת האל. עמדתו שהמגיפה היא עונש אלוהי ומטרתה לקרב את המאמינים לאל. ד"ר רייה רופא העיר עשה אותה מבחן לאהבת האדם. הוא התמסר לטיפול בחולים מתוך אהבת אדם.
- על הנבחן לפרט את עמדותיו ומעשיו של האב פנלו כמו גם את עמדותיו ומעשיו של ד"ר רייה.
- אפשר לבסס את התשובה גם על פי דמויות אחרות.

פרק חמישי – סיפור שלא נלמד

פרק זה הוא חובה. הנבחן נדרש לענות על שאלה 28.

שאלה מספר 28

- א.** תיאור דמותה של אורנה ממחיש את הציפייה באמצעות הפער בין עולמה הפנימי הסוער והגועש לבין חיצוניותה המאופקת והקפואה. הסיפור פותח בתיאור דיוקנה של אורנה כפי שנחקק בתודעת המספרת ממרחק השנים. התיאור המטאפורי "חקוק על גבי מטבע בתחתית איזה אגם" מכוון לאותו מתח בדמותה. אורנה סורגת אמנם פונציו, פריט רחב וגדול, אבל רק בשלושה צבעים בניגוד למספרת שמצמצמת לצעף, אבל בששה צבעים. תיאור זה יוצר אנאלוגיה בין אורנה והמספרת. אורנה המאופקת כלפי חוץ וסוערת בפנים ולעומתה המספרת הנרגשת, המצפה והמעריצה. תיאורים אלה של המספרת טעונים בארטיקה מעודנת, שמתגלה בגיל ההתבגרות.
- אורנה מאופיינת באופן מטונימי על ידי הצבעים האדום, החום והכתום של הפונציו, שבערו על ירכיה במדורה גדולה. תיאור זה מכוון לעולמה הפנימי הסוער ולדרמה הפנימית שמתחוללת. לעומת זאת הצוואר שלא רכן אף פעם לסריגה מכוון לנוקשות.
- תיאור הפנים ממחיש את הפער בין האיפוק מבחוץ והסערה הרוגשת מבפנים. מצד אחד הפנים "העמיקו אל לתוכה" ומצד שני "כאילו כוסו ביריעת ניילון נצמדת, מבהיקה". החיוך "המיוסר האירוני" מעצים את הדרמה מצד אחד והחיוך העצמאי מעיד על איפוק מצד שני.
- תיאורה של אורנה תורם להמחשת מורכבות הסיטואציה. תמונת הסריגה כולה יוצרת אסוציאציה לתיאורים הקלאסיים של הנשים הממתינות לאהוב.
- ב.** המשפט המסיים: "טוב, זה לא היה הוא" מאיר את הסטואציה, לכאורה מפגש סריגה נינוח בין שתי נערות, אך למעשה דרמה של המתנה, שמאפיינת את משחק החיזור. הארה זו של הסיפור מעניקה משמעות לתיאורים המטונימיים של החשש מאיבוד העיניים והכחלת הפנים. תיאורים אלה עומדים בניגוד לתיאורים של אורנה בראשית הסיפור וממחישים את הציפייה שהסתיימה באכזבה.